

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В КОНЦЕПЦІЇ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

¹Вінницький національний технічний університет

²Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

Анотація

Проаналізовано стан реалізації концепції індустріальних парків в Україні; запропоновано використання системи моніторингу та системи оцінювання ефективності функціонування технологічних парків з використанням методу автоматизованого розрахунку інтегральних показників, в основу якого покладено систему збалансованих показників та вагових коефіцієнтів.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, індустріальний парк, технологічний парк, науковий парк, технопаркові структури, ефективність технопаркових структур.

Abstract

The state of implementation of the concept of industrial parks in Ukraine are analyzed; the system for monitoring the results of activity and the method to determining the effectiveness of technology parks' activity using the method of automated calculation of integral indices has been suggested. A system of balance indices and weighting factors is used as a basis.

Keywords: cross-border cooperation, industrial park, technology park, science park, technology park structures, technology parks' effectiveness.

Вступ

Питання створення та забезпечення ефективності функціонування технопаркових структур в Україні не втрачає актуальності, оскільки реально діючої інноваційної інфраструктури в Україні так і не було створено за роки незалежності, а закордонні ефективні моделі залишаються нереалізованими. Зі створенням перших індустріальних парків актуалізується питання забезпечення їх ефективного функціонування.

Метою роботи є аналіз стану реалізації концепції індустріальних парків та визначення напрямків підвищення ефективності їх адміністрування.

Результати дослідження

I. Розвиток технологічних і наукових парків в Україні

Із 1999 року в Україні розбудовували декілька видів технопаркових структур, основними з яких були технологічні та наукові парки, які на законодавчому рівні в рамках національних програм могли розраховувати на певні преференції з боку держави та непряму державну підтримку. Бізнес-інкубатори, інноваційні центри, центри підтримки підприємництва, інші інноваційні структури та елементи інноваційної інфраструктури реальної державної підтримки навіть на реалізацію інноваційних проектів не одержували.

Внаслідок дії зовнішніх негативних політичних та адміністративних чинників технологічні парки так і не реалізували свій організаційний потенціал навіть у якості інноваційних структур. Крім того, вони так і не стали повноцінними елементами інноваційної інфраструктури та стимулами для зростання економіки регіонів (або так званими локомотивами чи «точками росту»). Суто технічно, остаточно технопарки знищило те, що законодавством про бюджет у 2011 році фактично скасовано спеціальний режим їх функціонування всупереч мораторію на погіршення умов функціонування технологічних парків та реалізації проектів технологічних парків, гарантованих законодавством про технологічні парки. У законодавстві про наукові парки в Україні концептуально відійшли від використання державних преференцій і частково реалізували модель парку як інноваційної інфраструктури із бізнес-інкубатором як ядром парку.

II. Індустріальні парки в Україні

Сучасним напрямом реалізації інноваційної політики є створення нової для України форми технопарку – індустріального парку.

Формування індустріальних парків розпочалося завдяки реалізації державної концепції індустріальних парків та прийняття у 2012 році Закону України «Про індустріальні парки» [1]. Цим Законом було враховано низку недоліків, притаманних законам про технологічні та наукові парки, що вже діяли на цей час, і які були виявлені внаслідок створення та функціонування технологічних і наукових парків в Україні з 1999 року, що зазначено у [2-5]. Так, реалізована в Україні концепція індустріального парку вирішує проблеми як використання земельних ділянок, так і участі держави у заснуванні та майні парку.

Згідно із [1] джерелами фінансування облаштування індустріального парку можуть бути кошти державного та місцевих бюджетів, виділені в порядку та обсягах, передбачених законодавством, кошти приватних інвесторів, у тому числі залучені за моделлю державно-приватного партнерства, залучені кошти, включаючи кредити банків та інших фінансово-кредитних установ, кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

«Індустріальний (промисловий) парк - визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку» [1].

Важливо відмітити, що принциповою відмінністю індустріального парку від зазначених вище технопаркових структур є наявність власних фізичних площ, у чинній редакції закону «земельної ділянки», на якій можуть бути розміщені як новобудови, так і так звані «довгобуди» та не використовувані з різних причин вже існуючі споруди та будівлі.

«Індустріальні (промислові) парки є юридично відокремленими цілісними земельними ділянками, призначеними для розміщення промислового виробництва. На них досить часто (але не обов'язково) поширюються спеціальні режими економічної діяльності, в окремих випадках - і особливий податковий режим, відмінний від загального»[6].

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України визначено уповноваженим державним органом з формування та реалізації політики щодо створення та функціонування індустріальних парків.

Створені індустріальні парки відображені у державному реєстрі, згідно з яким із 03.02.2014 р. станом на кінець 2016 року в Україні створено 14 індустріальних парків із номінальним строком функціонування від 30 до 50 років.

Важливим чинником ефективності технопаркових структур є наявність потужного системоутворюючого компоненту, яким можуть бути як університет із науковим потенціалом, так і інноваційне підприємство, здатне залучити підприємницький та науковий потенціал та створювати горизонтальні та вертикальні інтеграційні комплекси та виступати для них потужною базою.

Зокрема, 10 червня 2016 року у Вінницькому індустріальному парку закладено символічний «перший камінь» заводу з виробництва холодильного устаткування, що має запрацювати з 2020 року. Ініціатором створення є Вінницька міська рада, форма власності комунальна, інженерні комунікації знаходяться у безпосередній близькості у відповідності зі світовими стандартами технопаркових структур [7].

III. Концепція індустріальних парків та транскордонне співробітництво

Законом України «Про індустріальні парки» передбачено можливість створення транскордонного індустріального парку, що в умовах глобалізації та поширення транскордонного співробітництва є досить актуальним.

Законом визначено, що «транскордонний індустріальний парк - індустріальний парк, що створюється і функціонує на підставі міжнародного договору України, який укладається між урядами держав або уповноваженими ними ініціаторами створення. Порядок створення і функціонування таких індустріальних парків регулюється міжнародними договорами України» [1].

Така форма відкриває широкі можливості для залучення іноземного капіталу для фінансування як інфраструктурних, так і інноваційних проєктів.

IV. Проблеми та напрямки підвищення ефективності адміністрування та управління індустріальними парками в Україні

Попри важливість та прогресивність для українських реалій законодавчих змін у інноваційному законодавстві, вирішальним чинником для іноземного інвестора у довгостроковій перспективі буде все ж таки загальний інвестиційний клімат. Уся інноваційна інфраструктура та сприятливе середовище для венчурного бізнесу в окремих осередках, зокрема у спеціальних економічних зонах (СЕЗ), у тому числі технологічних, наукових та індустріальних парках, може лише тимчасово привабити венчурний капітал на час дії преференцій, зокрема, податкових пільг. Зрештою капітал виводитиметься із країни власниками у пошуках кращих умов, зокрема, стабільності, лояльності до інвесторів, спрощення бюрократичних процедур, прозорості ведення бізнесу та прийняття рішень державними органами національного та регіонального рівня.

Так, у [8] зазначено, що Україна у щорічному рейтингу DoingBusiness, який готує група Світового банку, Україна посідає 80-е місце в ренкінгу простоти ведення бізнесу, який враховує показники ВВП, проведення реформ тощо. Зазначено також низку факторів, які іноземні інвестори вважають перешкодою для ведення бізнесу та інвестування в Україні. Серед основних опитані інвестори зазначають проблеми захисту прав власності; дозволи на тимчасове перебування в країні, які адмініструються неадекватно; забюрократизованість отримання дозволів на роботу; недосконалість валютного законодавства і, як наслідок, неможливість нормально репатріювати капітал; недосконалість системи адміністративних послуг та необхідність залучення місцевого посередника для вирішення питань із чиновниками та дозвільними структурами. Суттєвою перешкодою на думку опитаних є також низький рівень володіння англійською мовою резидентами та потенційними партнерами.

Крім того, А. Гальчинський вважає, що маркером сприятливості інноваційно-інвестиційного середовища для іноземних інвесторів, у першу чергу, є бажання чи небажання національних інвесторів вкладати капітал в економіку країни.

Ми вважаємо, що досвід адміністрування та управління технопарковими структурами в Україні та в світі свідчить про те, що ключем до забезпечення ефективності та доцільності державних преференцій, а також приватних інвестицій у об'єкти інноваційної інфраструктури будь-якого рівня має стати система моніторингу та оцінювання ефективності їх діяльності. Така система запропонована у [9] для технопаркових структур, придатна і для використання у індустріальних парках. Прозорість системи оцінювання крім підвищення ефективності участі держави у таких проектах забезпечить зниження соціальної напруги та спекуляцій навколо пільг та преференцій.

Висновки

Встановлено, що будь-яка інфраструктура, у тому числі найкраща інноваційна, побудована за передовими іноземними зразками, навіть за наявності кваліфікованого управління, не здатна підняти економіку регіону або країни, якщо загальний інноваційно-інвестиційний клімат в країні незадовільний.

Отже, ми вважаємо, що економіка України потребує масштабних інфраструктурних проектів, які б, з одного боку, спрямовували місцевий науковий, підприємницький потенціал у перспективні галузі, з іншого, створювали б відповідне інноваційне середовище для стартапів і сприяли б залученню іноземного капіталу та передового світового досвіду на науковій основі, що можливо із застосуванням принципів державно-приватного партнерства в рамках концепції індустріальних парків. Технопаркові структури, у т.ч. індустріальні парки, за умов відповідного адміністрування могли б сприяти реалізації трудового(зокрема, підприємницького та наукового) та промислового потенціалу регіону та залученню інвестицій у перспективні галузі.

Оцінку ефективності діяльності індустріальних парків доцільно проводити із використанням системи моніторингу та методичного підходу до визначення ефективності функціонування технологічних парків із використанням методу автоматизованого розрахунку інтегральних показників, в основу якого покладено систему збалансованих показників та вагових коефіцієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про індустріальні парки. / Закон України [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Закон від 04.07.2013 № 406-VII: поточна редакція станом на {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 406-VII від 04.07.2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст.712 № 818-VIII від 24.11.2015, ВВР, 2016, № 2, ст.16}. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.
2. Мороз, О. О. Аналіз результатів діяльності технологічних парків в Україні/ О.О. Мороз, І.В. Романець // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2014. – №6. – С.69 – 75.

3. Романець, І. В. Удосконалення національної моделі технологічних парків України / І. В. Романець // Регіональна бізнес-економіка та управління: наук., вироб.-практ. журн./ Вінниц. фінанс.-екон. ун-т; 2013. – №3 (39). – с.31–38.
4. Романець, І. В. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління технологічними парками в Україні / І. В. Романець // Регіональна бізнес-економіка та управління : наук., вироб.-практ. журн. / Вінниц. фінанс.-екон. ун-т. – Вінниця : Вінниц. фінанс.-екон. ун-т. – 2014. – №1 (41). – С.45 –53.
5. Мороз, О.О. Інституціоналізація механізму управління інноваційним процесом /О. О. Мороз, І. В. Романець, Лю Ліцзянь Регіональна бізнес-економіка та управління : наук., вироб.-практ. журн. / Вінниц. фінанс.-екон. ун-т. Вінниця : Вінниц. фінанс.-екон. ун-т. 2015 - №2 (46). – с.19-31.
6. Молдован О. Щодо механізмів запровадження індустріальних парків в Україні. Аналітична записка [Електронний ресурс] /О. Молдован // Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/509>. - Назва з екрану.
7. Інформація про індустріальні (промислові) парки, включені до Реєстру індустріальних (промислових) парків [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Департамент залучення інвестицій. – 17.02.2017 | 11:35 |. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b7c98e95-35ef-4e4b-a612-88a0404ac6d2&title=InformatsiiaProIndustrialni-promislovi-Parki-VkliucheniDoRestruIndustrialnikh-promislovikh-Parkiv>. – Назва з екрану.
8. Не як у людей: що в Україні заважає іноземним інвесторам [Електронний ресурс] // Forbes Україна. - 03.02.2017, 15.00. – Режим доступу: orbes.net.ua/ua/business/1427772-ne-yak-u-lyudej-shcho-v-ukrayini-zavazhae-inozemnim-investoram. – Назва з екрану.
9. Буреннікова Н. В. Вимірювання ефективності функціонування технологічних парків [Електронний ресурс] / Н. В. Буреннікова, О. О. Мороз, І. В. Романець // Електронне фахове видання «Ефективна економіка». – Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. – 2014. – №11. – ISSN 2307-2105. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3486>. – Назва з екрану.

Романець Ірина Вікторівна — асистент кафедри підприємництва та фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Ткачук Анастасія Павлівна — студентка групи ІПІ-156 факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Неприцький Олександр Анатолійович— канд. іст. наук, доцент кафедри всесвітньої історії, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, Вінниця

Romanets Irina V., tutor of the Department of Entrepreneurship and Financial Atcivity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : romanets_i@mail.ru

Tkachuk Anastasiia P. — student of the Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Neprytskyi Oleksandr A.- PhD (in History), associate professor at the World history chair of Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Vinnytsia